

Dnro V/11976/2023

12.5.2023

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden soveltamisohje

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Sisällys

Esipuhe	3
1 Terveydensuojelulain mukaiset ilmoitusvelvolliset kohteet	5
1.1 Terveydensuojelulain 13 §:n säännökset ilmoitusvelvollisuudesta	5
1.2 Liitteen kohta 1: Majoitustoimintaan tarkoitettu tila	6
1.2.1 Hotelli, hostelli, huoneistohotelli, motelli ja matkustajakoti	7
1.2.2 Lomakeskuksen ja leirintäalueen majoitushuoneisto	7
1.2.3 Majoittumiseen tarjottu kalustettu huoneisto, loma-asunto tai tila	7
1.3 Liitteen kohta 2: Yleisölle avoin kuntosali, liikuntatila, sauna, kylpylä, uimahalli, maaumala ja uimaranta	11
1.3.1 Kuntosali ja liikuntatila	11
1.3.2 Sauna	14
1.3.3 Kylpylä, uimahalli ja maaumala	16
1.3.4 Uimaranta	16
1.4 Liitteen kohta 3: Päiväkoti ja lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämipaikka sekä esi- tai perusopetusta, ammattillista koulutusta, lukiokoulutusta, korkeakoulutusta, taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos tai sen opetuksen järjestämipaikka	17
1.4.1 Päiväkoti	17
1.4.2 Lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämipaikka	18
1.4.3 Esi- tai perusopetusta, ammattillista koulutusta, lukiokoulutusta tai korkeakoulutusta järjestävä oppilaitos tai sen opetuksen järjestämipaikka	18
1.4.4 Taiteen perusopetusta järjestävä oppilaitos	18
1.4.5 Vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos	19
1.5 Liitteen kohta 4: Jatkuvaa hoitoa antava sosiaalihuollon toimintayksikkö	20
1.5.1 Tehostetun palveluasumisen yksiköt (ympäri vuorokautinen palveluasuminen) tai laitoshoidon (laitospalvelua) antavat sosiaalihuollon yksiköt	20
1.5.2 Lastensuojelulaitos	21
1.5.3 Ensi- ja turvakoti	22
1.5.4 Esimerkkejä	22

1.6	Liitteen kohta 5: Solariumpalvelu, ihoa rikkova toiminta ja erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola	24
1.6.1	Solariumpalvelu	24
1.6.2	Ihoa rikkova toiminta.....	24
1.6.3	Erytystä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola	25
1.6.4	Terveydensuojelulaki ja terveydenhuolto.....	27
1.7	Liitteen kohta 6: Sellainen muu kuin 1–5 kohdassa tarkoitettu huoneisto ja laitos sekä sellaiset toiminnot, joista voi aiheutua niiden käyttäjämäärä tai luonne huomioon ottaen terveyshaittaa	29
1.8	Talousvettä toimittava laitos sekä muu talousveden otto ja käyttö	29
1.9	Terveydenhuollon toimintayksikkö	30
2	Ilmoituksen tekeminen, kun toimintoja tai toiminnanharjoittajia on useita.....	30
2.1	Samalla toiminnanharjoittajalla useampi toiminto samassa toimipaikassa	30
2.2	Samassa toimipaikassa toimii useampi toiminnanharjoittaja ..	30

Esipuhe

Terveydensuojelulain mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta säädetään terveydensuojelulain 13 §:ssä (763/1994). Sen mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista kirjallinen ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle lain liitteessä lueteltujen ilmoitusvelvollisten toimipaikkojen tai toimintojen käyttöönotosta.

Terveydensuojelulain 4 §:n 2 momentin mukaan Sosiaali- ja terveystieteiden valvontavirasto (jäljempänä Valvira) ohjaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten toimeenpanoa ja valvontaa. Terveydensuojelulain 5 §:n mukaan aluehallintovirasto ohjaa ja valvoo terveydensuojelua toimialueellaan sekä arvioi kuntien terveydensuojelun valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista.

Terveydensuojelulain 13 §:n mukainen ilmoitusmenettely koskee monia toimintoja sekä erilaisia huoneistoja ja laitoksia. Vaikka ilmoitusvelvolliset toiminnot ja toimipaikat on lueteltu terveydensuojelulain liitteessä, on käytännön valvontatyössä noussut esiin tulkintakysymyksiä. Tämän ohjeen tarkoituksena on selvittää ja yhdenmukaistaa ilmoitusvelvollisuuden soveltamisalaa.

Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Valviran näkemyksiä siitä, miten terveydensuojelulainsäädäntöä tulisi soveltaa. Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Soveltamisohjeen laadintaan ovat osallistuneet Heli Laasonen (Valvira), Kimmo Ilonen (Valvira), Saara Karttunen (Valvira), Aila Halonen (Pohjois-Suomen aluehallintovirasto), Paul Streng (Lapin aluehallintovirasto), Sini Mustakallio (Etelä-Suomen aluehallintovirasto), Kaisa Mäntynen (Suomen Kuntaliitto ry), Lea Ursin (Siunsoke - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen kuntayhtymä), Pirjo Pöntinen (Tampereen kaupunki) ja Toni Lyyski (Helsingin kaupunki).

Ohje on julkaistu ensimmäisen kerran 3.6.2022 (Dnro V/19731/2022). Ohjetta on päivitetty keväällä 2023 erityisesti sosiaalihuoltolain (1301/2014) uudistuksen johdosta. Päivitetty ohje (Dnro V/11976/2023) korvaa aiemmin julkaistun ohjeen.

Osastonjohtaja Jussi Holmalahti

Lakimies Saara Karttunen

1 Terveydensuojelulain mukaiset ilmoitusvelvolliset kohteet

1.1 Terveydensuojelulain 13 §:n säännökset ilmoitusvelvollisuudesta

Terveydensuojelulain 13 § sisältää yleiset säännökset ilmoitusvelvollisuudesta. Pykälän mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista kirjallinen ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle lain liitteessä lueteltujen toimipaikkojen tai toimintojen käyttöönotosta.

Pykälän 2 momentin mukaan ilmoitus on lisäksi tehtävä 1 momentissa tarkoitettujen toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Toiminnan päättymisestä on ilmoitettava kirjallisesti kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Uuden toiminnanharjoittajan on ilmoitettava toiminnanharjoittajan vaihtumisesta kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos toiminta edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa.

Pykälän 3 momentin mukaan ilmoituksessa on annettava toiminnanharjoittajaa ja toimintaa koskevat sekä toimintaan liittyvien terveyshaittojen arviointia varten tarpeelliset tiedot. Ilmoituksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä on säädetty tarkemmin terveydensuojeluasetuksen 4 §:ssä (1280/1994).

Ilmoitusvelvollisia toimintoja ei luetella erikseen terveydensuojelulain 13 §:ssä, vaan ilmoitusvelvollisista toiminnoista on koottu taulukko lain liitteeseen. Taulukossa ilmoitusvelvolliset toiminnot on jaettu kuuteen eri kohtaan, minkä lisäksi liitteessä on oma kohtansa talousvettä toimittaville laitoksille sekä muulle veden otolle ja käytölle.

1.2 Liitteen kohta 1: Majoitustoimintaan tarkoitettu tila

Terveysuojelulain liitteen kohdan 1 mukaan ilmoitus on tehtävä majoitustoimintaan tarkoitettusta tilasta. Majoitustoimintaan tarkoitettulla tilalla tarkoitetaan:

- Hotellia, hostellia (retkeilymaja, retkeilyhotelli, kesähotelli ja muut vastaavat), huoneistohotellia, motellia ja matkustajakotia
- Lomakeskuksen ja leirintäalueen majoitushuoneistoa
- Majoituskasarmia
- Majoittumiseen tarjottua kalustettua huoneistoa, loma-asuntoa tai tilaa (aamiaismajoitus siihen tarkoitetuissa tiloissa sekä asuntola, yömaja, vastaanottokeskus sekä muut vastaavat)

Terveysuojelulain esitöiden (HE 140/2021 vp) mukaan terveysuojelulain mukaisella majoitustoiminnalla tarkoitetaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2016) 1 §:n määritelmään soveltuvaa toimintaa. Kyseisen pykälän mukaan majoitustoiminnalla tarkoitetaan ammattimaisesti tapahtuvaa kalustettujen huoneiden tai muiden majoitustilojen tarjoamista tilapäistä majoitusta tarvitseville asiakkaille. Terveysuojelulain ilmoitusvelvollisuus koskee kuitenkin myös ei-ammattimaista majoitustoimintaa silloin, kun se tapahtuu erikseen majoitustoimintaan varatussa tilassa. Ilmoitusvelvollisuutta sovelletaan lähtökohtaisesti myös säännöllisesti verkkoalustoilla välitettävään pienimuotoiseen majoitustoimintaan silloin, kun majoitus tapahtuu sitä varten hankitussa tai varatussa tilassa, eikä kyse ole yksityishenkilön omassa käytössä olevasta tilasta.

Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle on rajattu sellainen majoitustoiminta, joka perustuu asuinhuoneen huoneenvuokrasopimukseen asuinhuoneen vuokrauksesta annetun lain (481/1995) mukaisesti. Tällaisia ovat esimerkiksi ne tilanteet, joissa huoneistohotellin huoneisto vuokrataan asuinkäyttöön. Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle on rajattu myös oppilaitosten asuntolat, koska kyse on oppilaiden asunnoista. Asuntolan käyttö kesähotellina on kuitenkin ilmoitusvelvollista toimintaa. Kuljetukseen liittyvä majoitus jää myös ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle.

Terveysuojelulain 15 §:n perusteella ilmoituksesta on tarvittaessa annettava tieto huoneiston sijaintipaikan rakennusvalvontaviranomaiselle. Erityisesti majoitustoimintojen osalta on perusteltua tarkistaa, mikä on majoitustilojen asema-kaavan ja rakennusluvan mukainen käyttötarkoitus. Jos käyttötarkoitus ei liity majoitustoimintaan, on tästä syytä välittää tieto rakennusvalvontaviranomaiselle. Terveysuojeluviranomainen ei kuitenkaan voi kieltää toimintaa sillä

perusteella, että asemakaava tai rakennuslupa poikkeaa mahdollisesti käyttötarkoituksestaan. Tämän arvioiminen kuuluu rakennusvalvontaviranomaisen toimivaltaan.

Lisäksi terveydensuojelulain 15 §:n perusteella kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee ilmoittaa majoitusliikettä koskevasta ilmoituksesta sekä mahdollisesta tarkastuskäynnistä tällaiseen huoneistoon sen kihlakunnan poliisilaitokselle, jonka toimialueella rakennus, huoneisto tai muu liikepaikka sijaitsee, ja alueen pelastusviranomaiselle. Poliisi- ja pelastusviranomaisilla on oikeus olla läsnä tarkastuksella.

1.2.1 Hotelli, hostelli, huoneistohotelli, motelli ja matkustajakoti

Ilmoitusvelvolliseksi majoitustoiminnaksi katsotaan hotelli, hostelli (kuten retkeilymaja, retkeilyhotelli, kesähotelli), huoneistohotelli, motelli ja matkustajakoti. Ne ovat majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitettua ammattimaista majoitustoimintaa. Tähän ryhmään katsotaan kuuluvaksi myös satamaan pysyvästi ankkuroidut laivat, joissa harjoitetaan majoitustoimintaa.

1.2.2 Lomakeskuksen ja leirintäalueen majoitushuoneisto

Terveydensuojelulaissa ei ole tarkemmin määriteltä, mitä lomakeskuksella tarkoitetaan. Lomakeskusta voidaan pitää lomanviettoon tarkoitettujen majoitustilojen ja niitä tukevien palvelujen yhdistelmänä. Esimerkiksi sellainen useamman mökin muodostama kokonaisuus, joiden käyttäjät voivat hyödyntää samoja palveluita, olisi lomakeskus.

1.2.3 Majoittumiseen tarjottu kalustettu huoneisto, loma-asunto tai tila

Ilmoitusvelvollista toimintaa on myös pienimuotoisempi lyhytaikainen majoitustoiminta silloin, kun majoitukseen on varattu erillinen tila. Tällaisia toimintoja ovat esimerkiksi aamiaismajoitustoiminta, maatilamatkailun yhteydessä tapahtuva majoitus, tilapäiseen majoittamiseen tarkoitettu asuntola ja yömaja. Myös vastaanottokeskus on ilmoitusvelvollinen.

Terveydensuojelulain esitöiden (HE 140/2021 vp) mukaan ilmoitusvelvolliseksi toiminnaksi katsotaan myös sellainen verkkoalustalla tarjottava huoneisto, joka on hankittu ja varattu nimenomaan majoitustoimintaan. Jos kuitenkin kyse on yksityishenkilön omassa käytössä olevasta tilasta, riippuu ilmoitusvelvollisuus siitä, miten säännöllisesti ja ammattimaisesti tilaa tarjotaan ulkopuolisten

majoitukseen. Jos yksityishenkilö tarjoaa omassa käytössään olevia tilojaan ulkopuolisille vain harvoin ja lyhytaikaisesti, toiminta ei ole ilmoitusvelvollista. Toiminnasta ei tehdä ilmoitusta esimerkiksi silloin, jos henkilö vuokraa omaa asuntoaan kerran vuodessa kesätapahtuman ajaksi. Sen sijaan, jos yksityishenkilö tarjoaa tiloja majoitukseen säännöllisesti ja pidempiaikaisesti, tulee toiminta ilmoitusvelvolliseksi. Jos henkilö tarjoaa esimerkiksi loma-asuntonsa majoituskäyttöön koko loma- ja sesonkikausien ajaksi, tulee toiminnasta tehdä ilmoitus. Näin on siitä huolimatta, että yksityishenkilö käyttäisi itse loma-asuntoaan lopun ajan vuodesta.

Eriyisesti erilaisten verkkoalustojen kautta tarjottavien majoitustilojen osalta voidaan joutua pohtimaan sitä, kuka on ilmoitusvelvollinen toiminnanharjoittaja: majoitustilan vai verkkoalustan omistaja/ylläpitäjä. Yleensä majoitustilan omistaja huolehtii majoitustoiminnasta ja on vastuussa siitä, kun taas verkkoalustaa käytetään varauksen tekemiseen. Majoitustoimintoja järjestetään kuitenkin monin eri tavoin, ja joskus toiminnanharjoittajana voi toimia myös verkkoalustan ylläpitäjä. Tällöin majoitustilan omistava henkilö tarjoaa majoitustilansa verkkoalustaa ylläpitävän tahon käyttöön, joka puolestaan huolehtii majoitustoiminnasta. Lähtökohtaisesti majoitustilan omistajan ja verkkoalustan ylläpitäjän tulee selvittää itse, kumpi heistä on vastuussa toiminnasta ja siten ilmoitusvelvollinen toiminnanharjoittaja.

Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle on rajattu henkilöiden tai ryhmien majoittaminen lyhyeksi ajaksi tiloihin, joita ei ole varsinaisesti tarkoitettu majoittumiseen. Tällaista on esimerkiksi oppilaiden tai urheilu- ja muihin tapahtumiin osallistuvien majoittuminen koulujen liikuntatiloihin, parakkeihin tai telttoihin.

Ilmoitusta ei myöskään tehdä yritysten, säätiöiden, urheilu- ja metsästysseurojen, yhdistysten ja vastaavien omalle henkilöstölleen, omille työntekijöilleen tai omille jäsenilleen tarkoitetusta loma-asunnosta tai muusta majoitustilasta. Jos tilaa kuitenkin tarjotaan myös ulkopuolisten käyttöön majoitushuoneistona, edellyttää tällainen toiminta ilmoituksen tekemistä.

Taulukko 1. Seuraavassa taulukossa esitetään esimerkkejä erilaisista majoitukseen tarkoitetuista tiloista sekä niiden ilmoituksenvaraisuudesta.

Majoitustila	Ilmoitusvelvollisuus	Huomioita
Hotelli	Kyllä	
Majoitus satamaan pysyvästi ankkuroidussa laivassa	Kyllä	Katsotaan hotelliksi
Hostelli	Kyllä	Sisältää myös retkeilymajat, retkeilyhotellit ja kesähotellit
		Esim. kerrostalo, jonka kaikki huoneistot ovat majoituskäytössä
Huoneistohotelli	Kyllä	Huom. jos huoneisto vuokrataan huoneenvuokralain nojalla, ei ilmoitusvelvollista terveydensuojelulain nojalla
Aamiaismajoitus (Bed and breakfast)	Kyllä	Erilliset majoittumiseen tarkoitetut tilat
Lomakeskus	Kyllä	Esim. hotellien, mökkien tai vastaavien muodostama kokonaisuus, jossa yhteinen ruokaravintola ja/tai aktiviteetteja majoittuville
Kiinteä tai liikuteltava majoittumiseen varusteltu rakennelma tai tila	Kyllä	Esim. ns. glamorous camping
Työnantajan työntekijöilleen/yhdistyksen jäsenilleen tarjoama loma-asunto, jota tarjotaan myös ulkopuolisille majoittumiseen	Kyllä	
Majoituskasarmi	Kyllä	
Yksityishenkilön omistama ja ulkopuolisille majoittumiseen tarjottava asunto tai	Kyllä	

Majoitustila	Ilmoitusvelvollisuus	Huomioita
loma-asunto, jota henkilö ei itse käytä		
Yksityishenkilön omistama asunto tai loma-asunto, jota tämä käyttää itse ja tarjoaa ulkopuolisille majoittumiseen useamman kuukauden vuodessa	Kyllä	Erillinen majoittumiseen tarkoitettu tila Ulkopuolisille vuokraamisen säännöllistä
Yksityishenkilön omistama asunto tai loma-asunto, jota tämä käyttää itse ja tarjoaa ulkopuolisille majoittumiseen muutamana viikonloppuna vuodessa	Ei	Tarjotaan majoittumiseen vain harvoin ja satunnaisesti
Henkilöiden tai ryhmien majoittaminen lyhyeksi ajaksi tiloihin, jotka eivät ole varsinaisesti majoittumiseen tarkoitettuja	Ei	Esim. koululaisten tai urheilu- ja muihin tapahtumiin osallistuvien majoittuminen koulujen liikuntatiloihin, parakkeihin tai telttoihin
Oppilaitoksen asuntola	Ei	Huom. Jos oppilaitoksen asuntola toimii esim. kesäisin hotellina, se on ilmoitusvelvollinen
Työnantajan työntekijöilleen/yhdistyksen jäsenilleen tarjoama loma-asunto, jota ei tarjota ulkopuolisten käyttöön	Ei	Ei kyse majoitustoiminnasta
Työnantajan työntekijöilleen tarjoamat asuintilat	Ei	Ei kyse majoitustoiminnasta
Kuljetukseen liittyvä majoitus liikennevälineessä	Ei	Esim. yöjuna

1.3 Liitteen kohta 2: Yleisölle avoin kuntosali, liikuntatila, sauna, kylpylä, uimahalli, maauimala ja uimaranta

Liitteen kohdan 2 mukaan ilmoitusvelvollisia toimintoja ovat yleisölle avoin kuntosali, liikuntatila, sauna, kylpylä, uimahalli, maauimala ja uimaranta. Näihin toimintoihin sisältyvät seuraavat:

- Urheiluhalli tai jäähalli
- Yleisölle avoin kuntosali tai liikuntatila, jossa on enemmän kuin yksi liikuntatila
- Yleisölle avoin liikuntatila, jossa on korkeintaan yksi liikuntasali
- Yleisölle avoin sauna (pääasiallinen käyttötarkoitus)
- Kylpylä, uimahalli ja maauimala
- Yleisölle avoin uimaranta

1.3.1 Kuntosali ja liikuntatila

Yleisölle avoimet kuntosalit ja liikuntatilat ovat ilmoitusvelvollisia. Liikuntatiloja ovat esimerkiksi erilaiset ryhmäliikuntapaikat, jää- ja urheiluhallit sekä liikunnalliset lasten ja nuorten sisäliikuntapuistot (sisäleikkipuistot). Ilmoitusvelvolliset liikuntatilat ovat siten hyvin monimuotoinen toimintaryhmä.

Kuntosalit ja liikuntatilat ovat ilmoitusvelvollisia vain silloin, kun ne ovat yleisölle avoimia. Tämän vuoksi esimerkiksi taloyhtiöiden tai työpaikkojen kuntosalit eivät ole ilmoitusvelvollisia, jos ne ovat vain asukkaiden tai työpaikan henkilökunnan käytössä. Myöskään vain hotellin asiakkaiden käyttöön rajattu kuntosali tai muu liikuntatila ei ole erikseen ilmoituksenvarainen, koska kyse ei ole yleisölle avoimesta kuntosalista tai liikuntatilasta. Näissä tilanteissa kuntosali tai liikuntatila on hotellista tehtävässä ilmoituksessa oheistilana.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat sen sijaan sellaiset kuntosalit ja muut liikuntatilat, joiden käyttöoikeutta ei ole rajoitettu. Näin ollen sellaiset kuntosalit ja liikuntatilat, jotka on tarkoitettu esimerkiksi kuntoklubin, ketjun tai kerhon jäsenille, ovat ilmoitusvelvollisuuden piirissä. Kyseessä on yleisölle avoin liikuntatila/kuntosali, koska kuka tahansa voi liittyä jäseneksi.

Terveydensuojelulaissa tai sen esitöissä ei ole tarkasti määritelty, mitä liikuntatiloilla tarkoitetaan. Se, onko kyse liikuntatilasta vai muusta viihtymiseen ja ajanviettoon tarkoitettusta tilasta, voi joidenkin tilojen kohdalla olla tulkinnanvaraista.

Tulkintaa on hyvä tehdä muun muassa sillä perusteella, kehittääkö tiloissa harrastettava laji fyysistä kuntoa, ja onko tila tarkoitettu nimenomaisesti liikunnan harjoittamiseen vai pääasiassa viihtymiseen. Esimerkiksi biljardisalit tai keilahallit eivät kuulu terveydensuojelulain tarkoittamiin liikuntatiloihin eikä niistä tehdä automaattisesti ilmoitusta.

Liikuntaharjoittelu tarkoittaa ainakin jossain määrin järjestelmällisesti toteutettua liikuntaa, jolla pyritään ennalta määriteltyihin tavoitteisiin, esimerkiksi parempaan fyysiseen kuntoon tai tiettyihin terveysvaikutuksiin. Esimerkkeinä tästä ovat aerobinen eli kestävyysharjoittelu, lihasvoima- ja tasapainoharjoittelu. Liikunnan alakäsite kuntoliikunta on järjestelmällisesti harrastettua liikuntaa, jonka tavoitteena on ylläpitää tai parantaa fyysisen kunnan joitakin osa-alueita kuten kestävyyttä ja lihasvoimaa.

Terveydensuojelulain alkuperäisissä esitöissä (HE 42/1994 vp) lain tarkoitusta on avattu muun muassa siten, että on tarpeen valvoa sellaisiakin toimintoja, joihin hakeudutaan terveyden edistämiseksi. Terveydensuojeluun onkin vuosien kuluessa vakiintunut tulkintalinja siitä, mitä terveydensuojelulain tarkoittamalla ilmoitusvelvollisella liikuntatilalla tarkoitetaan. Tulkintakäytäntöä kuvataan alla olevassa taulukossa 2. Taulukko ei ole tyhjentävä, sillä liikunta- ja hyvinvointipalvelut muuttuvat jatkuvasti. Taulukkoa voidaan käyttää tukena arvioidessa samankaltaisten toimintojen ilmoitusvelvollisuutta.

Vaikka tila ei olisi terveydensuojelulaissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen liikuntatila, siitä voidaan edellyttää ilmoituksen tekemistä lain liitteen 6 kohdan perusteella. Ilmoitus voidaan edellyttää, jos kyseessä oleva tila tai toiminto on sellainen, että siitä voi aiheutua käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa.

Taulukko 2. Alla olevassa taulukossa on esimerkinomaisesti koottu erilaisia tiloja, ja merkitty, onko kyseessä terveydensuojelulaissa tarkoitettu liikuntatila vai ei.

Toiminto/toimipaikka	Terveydensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus
Yleisölle avoin kuntosali	Kyllä
Yleisölle avoin muu liikuntatila	Kyllä
Crossfitsali	Kyllä
Aerobicsali	Kyllä
Joogastudio	Kyllä
Tanssisali	Kyllä
Nyrkkeily sali	Kyllä
Kiipeilykeskus	Kyllä
Sisäliikuntahalli	Kyllä
Kuntoklubin, -ketjun tai kerhon jäsenyyteen (jäsenyys jokaisen hankittavissa) perustuva kuntosali ja muut liikuntatilat	Kyllä
Pöytätennis	Kyllä
Sulkapallo-, tennis- ja padelhalli	Kyllä
Sisäjalkapallohalli	Kyllä
Urheiluhalli tai jäähalli	Kyllä
Lasten sisäliikuntapaikka (sisäleikkipuisto)	Kyllä
Beach volley kenttä sisällä	Kyllä
Sisäsurffauspaikka ja vastaava sisävesiurheilupaikka	Kyllä
Sisäskeittihalli	Ei
Snookersali/biljardisali	Ei
Lasertaistelukeskus	Ei
Huonepakopeli	Ei
Keilahalli	Ei
Biljardisali	Ei
Sisägolf (simulaattori)	Ei

Toiminto/toimipaikka	Terveydensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus
Frisbeegolf sisätiloissa	Ei
Sisäampumarata	Ei
Täysin yksityisessä käytössä olevat kuntosali ja liikuntatila (vain taloyhtiön asukkaiden tai työpaikan henkilökunnan käytössä)	Ei
Ulkoliikuntapaikka	Ei
Lasten leikkipaikka sisällä tai ulkona (ei sisäliikuntapuisto)	Ei
Ratsastusmaneesi	Ei
Koirien agility-halli	Ei
Ulkoskeittipaikka	Ei

1.3.2 Sauna

Terveydensuojelulain mukaan yleisölle avoin sauna (pääasiallinen käyttötarkoitus) on ilmoitusvelvollinen.

Terveydensuojelulain esitöiden (HE 140/2021 vp) mukaan ilmoitusvelvollisia saunoja ovat yleisölle avoimet saunat, joita ovat esimerkiksi kaikille avoimet pelkästään saunomiseen tarkoitettut tilat sekä saunalautta, talviuimapaikan tai uimarannan sauna. Hotellin, kylpylän, uimahallin tai muun ilmoituksenvaraisen toiminnan yhteydessä oleva ja vain kyseisen toiminnan asiakkaille tarkoitettu sauna sisällytetään kyseisen päätoiminnan mukaiseen ilmoitukseen.

Terveydensuojelulain esitöissä (HE 140/2021 vp) on erikseen todettu, että ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle rajataan kokoontumishuoneistojen, työpaikkojen ja taloyhtiöiden saunat.

Yleisölle avoimella saunalla tarkoitetaan saunojen osalta samaa kuin yleisölle avoimella kuntosalilla tai muulla liikuntatilalla. Liikuntatiloja on käsitelty [kappa-leessa 1.3.1](#). Yleisölle avoin sauna tarkoittaa siis saunaa, johon yleisöllä on pääsy. Täysin yksityisessä käytössä oleva sauna ei ole yleisölle avoin. Esimerkiksi edellä mainitut työpaikkojen ja taloyhtiöiden käytössä olevat saunat eivät ole yleisölle avoimia, jos ne ovat vain työntekijöiden tai asukkaiden käytössä. Sen sijaan rajanvetoa ilmoitusvelvollisuuden osalta joudutaan tekemään esimerkiksi silloin, kun tilaa, jossa sauna sijaitsee, tarjotaan myös ulkopuolisille.

Lähtökohtaisesti, kun saunaa pääkäyttötarkoituksena tarjotaan ulkopuolisille, on kyseessä yleisölle avoin sauna.

Sauna on ilmoitusvelvollinen silloin, kun saunapalvelun tarjoaminen on toiminnan pääasiallinen käyttötarkoitus. Terveysuojelulain esitöissä ei ole suoraan otettu kantaa siihen, mitä pääasiallisella käyttötarkoituksella tarkoitetaan. Koontumishuoneistojen saunat on kuitenkin rajattu ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Nämä eivät ole ilmoitusvelvollisia, koska niiden pääasiallinen käyttötarkoitus ei ole lain tarkoittamalla tavalla saunapalveluiden tarjoaminen. Myös esimerkiksi ravintoloissa olevat tilaussaunat jäävät lähtökohtaisesti ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, koska ne ovat ravintoloiden oheistoimintoja. Samoin esimerkiksi jääkiekkohallin aitiotilojen yhteydessä olevat saunat jäävät ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle.

Taulukko 3. Alla olevassa taulukossa on esimerkinomaisesti koottu erilaisia saunatiloja, ja merkitty, onko kyseessä terveysuojelulain perusteella ilmoitusvelvollinen sauna.

Sauna	Ilmoitusvelvollisuus	Huomioita
Yleinen sauna	Kyllä	Saunapalvelu on toiminnan pääasiallinen käyttötarkoitus
Saunalautta	Kyllä	
Talviuimapaikan sauna	Kyllä	
Uimarannan sauna	Kyllä	
Vierasvenesataman sauna	Kyllä	
Yhdistyksen käytössä oleva sauna, kun saunaa ei tarjota ulkopuolisten käyttöön	Ei	
Muun ilmoituksenvaraisen toiminnan yhteydessä oleva sauna, jota tarjotaan vain kyseisen toiminnan asiakkaille	Ei	Sisältyy päätoiminnan mukaiseen ilmoitukseen Esim. uimahalli, hotelli tai kylpylä
Taloyhtiön sauna, jota ei tarjota ulkopuolisille	Ei	Ei yleisölle avoin
Työpaikan sauna, jota ei tarjota ulkopuolisille	Ei	Ei yleisölle avoin

Sauna	Ilmoitusvelvollisuus	Huomioita
Kokoontumishuoneiston sauna	Ei	Ei pääasiallinen käyttötarkoitus
Ravintolan tilausauna	Ei	Ei pääasiallinen käyttötarkoitus

1.3.3 Kylpylä, uimahalli ja maauimala

Terveysuojelulaissa ei ole määritelty, mitä kylpylällä ja uimahallilla tarkoitetaan. Terveysuojelulain esitöiden (HE 140/2021 vp) mukaan hotellin allasosasto kuitenkin rinnastetaan yleisölle avoimeen uimahalliin, jos allasosasto oheistiloineen on muidenkin kuin hotellivieraiden käytettävissä. Maauimalalla puolestaan tarkoitetaan julkista uimapaikkaa, jossa on yksi tai useampi ulkona sijaitseva uima-allas. Altaat voivat olla luonnonaltaita tai vesikierrolla rakennettuihin altaisiin perustuvia.

Ilmoitusvelvollisten uimahallien, kylpylöiden ja maauimaloiden lisäksi terveysuojeluviranomaisen on terveysuojelulain 29 §:n nojalla valvottava myös yleisen virkistymis-, kuntoutus- ja hieronta-altaan veden laatua. Nämä yksittäiset yleiset altaat eivät ole terveysuojelulain mukaan ilmoitusvelvollisia. Osa yleisistä altaista voi olla oheistoimintana muussa ilmoitusvelvollisessa kohteessa, kuten esimerkiksi koulun yhteydessä. Tällöin yleinen allas tulee terveysuojeluviranomaisen tietoon. Mikäli yleinen allas ei ole muun ilmoitusvelvollisen toiminnon oheistoimintona, terveysuojeluviranomainen voi pyytää tällaisesta altaasta ilmoituksen terveysuojelulain liitteen 6 kohdan perusteella. Näin viranomainen voi valvoa säännöllisesti edellä mainittujen altaiden vedenlaatua terveysuojelulain vaatimusten mukaisesti.

1.3.4 Uimaranta

Ilmoituksenvaraisia ovat kaikki yleisölle avoimet uimarannat. Näihin kuuluvat yleiset uimarannat eli ns. EU-uimarannat¹ sekä muut yleisölle avoimet uimarannat eli pienet yleiset uimarannat.

¹ Terveysuojelulain liitteen kohta 2: Uimaveden laadun hallinnasta ja direktiivin 76/160/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/7/EY mukainen yleisölle avoin uimaranta

Yleisistä uimarannoista on säädetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (STMa 177/2008) ja pienistä yleisistä uimarannoista sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (STMa 354/2008).

Yleisölle avointen uimarantojen lisäksi on olemassa uimapaikkoja, jotka eivät ole ilmoitusvelvollisia. Esimerkiksi yleisölle avointen saunojen yhteydessä voi olla uimapaikkoja, jotka eivät kuitenkaan ole uimarantoja.

1.4 Liitteen kohta 3: Päiväkoti ja lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämisaika sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukio-koulutusta, korkeakoulutusta, taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos tai sen opetuksen järjestämisaika

Liitteen kohdan 3 mukaan ilmoitusvelvollista toimintaa ovat päiväkoti ja lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämisaika sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukiokoulutusta, korkeakoulutusta, taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos tai sen opetuksen järjestämisaika.

1.4.1 Päiväkoti

Päiväkodit ovat terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollisia. Niistä on säädetty varhaiskasvatuslaissa (540/2018). Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat 1) päiväkotitoiminta, jota järjestetään päiväkodissa, 2) perhepäivähoito, jota järjestetään perhepäiväkodissa ja 3) avoin varhaiskasvatustoiminta, jota järjestetään toimintaan soveltuvassa paikassa. Varhaiskasvatuslaki säätelee sekä julkista että yksityistä varhaiskasvatusta.

Ilmoitusvelvollisuus koskee päiväkotitoiminnan lisäksi ryhmäperhepäiväkotia, jossa useampi perhepäivähoitaja on järjestänyt toimintansa erillisessä siihen varatussa tilassa. Sen sijaan perhepäivähoito hoitajan kotona ei ole ilmoitusvelvollista toimintaa. Tällainen perhepäivähoito on pienimuotoista ja hoito järjestetään yleensä hoitajan omassa asunnossa tai hoidettavan kotona. Joskus lapsimäärästä riippuen kotiin voi tulla myös ulkopuolinen hoitaja.

1.4.2 Lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämispaikka

Terveysuojelulain mukaan lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvät toiminnan järjestämispaikat ovat ilmoitusvelvollisia. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi

- erilaiset kerhotoiminnot
- nuorisotilat
- leirikeskukset
- aamu- ja iltapäiväkerhot sekä
- avoin varhaiskasvatustoiminta

Työpajatoiminta ei ole ilmoitusvelvollista, vaikka se olisi suunnattu nuorille.

Lasten sisäaktiiviteetti- ja sisähuvipuistot kuuluvat terveysuojelulain mukaisessa jaottelussa liikuntatiloihin, joten niitä ei lueta lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämispaikkoihin.

1.4.3 Esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukiokoulutusta tai korkeakoulutusta järjestävä oppilaitos tai sen opetuksen järjestämispaikka

Terveysuojelulain esitöiden (HE 140/2021 vp) mukaan opetuksen järjestämispaikalla tarkoitetaan esimerkiksi yleissivistävän, ammatillisen tai korkeakoulutuksen julkista opetustilaa, joka sijaitsee oppilaitosrakennuksen ulkopuolella. Tällaisiksi voidaan tulkita esimerkiksi erilaiset ammattikoulun harjoittelutilat, jotka sijaitsevat erillään oppilaitosrakennuksesta. Lisäksi tällaisilla tiloilla tarkoitetaan lain esitöiden mukaan tilapäisiä väistötilaratkaisuja, jotka toimivat enintään kolme vuotta.

Esi- tai perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja korkeakoulutuksen lisäksi on olemassa erilaisia tutkintoon johtamattomia valmentavia koulutuksia. Ne eivät ole ilmoitusvelvollisia toimintoja.

1.4.4 Taiteen perusopetusta järjestävä oppilaitos

Laissa taiteen perusopetuksesta (633/1998) on säädetty, ketkä voivat antaa taiteen perusopetusta. Lain 2 §:n mukaan sitä voi järjestää kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö, säätiö tai valtion oppilaitos. Muut kuin kunta tarvitsevat ministeriöltä luvan opetuksen järjestämiseen. Lisäksi taiteen perusopetusta

voidaan, sen mukaan kuin ministeriö päättää, järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Taiteen perusopetusta annetaan musiikkioppilaitoksissa tai muissa taiteen perusopetusta antavissa oppilaitoksissa taikka muulla tavoin.

1.4.5 Vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos

Laissa vapaasta sivistystyöstä (632/1998) on säädetty vapaan sivistystyön oppilaitoksista. Lain mukaan vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat:

- kansalaisopistot
- kansanopistot
- kesäyliopistot
- liikunnan koulutuskeskukset
- opintokeskukset

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Kansanopistot ovat kokopäiväistä opetusta antavia sisäoppilaitoksia, jotka järjestävät nuorille ja aikuisille omaehtoisia opintoja, edistävät opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia sekä kasvattavat heitä yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

Kesäyliopistot ovat alueellisen koulutustarjonnan oppilaitoksia, joiden toiminnassa painottuvat avoin korkeakouluopetus sekä alueen muihin osaamis- ja sivistystarpeisiin vastaaminen ottaen huomioon myös korkeakoulutettu väestö.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa. Esimerkiksi urheiluopistot ovat valtakunnallisia liikunnan koulutuskeskuksia.

Opintokeskukset toimivat valtakunnallisina oppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen, hyvinvoinnin ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi.

1.5 Liitteen kohta 4: Jatkuvaa hoitoa antava sosiaalihuollon toimintayksikkö

Terveysuojelulain liitteen kohdan 4 mukaan ilmoitusvelvollisia toimintoja ovat jatkuvaa hoitoa antavat sosiaalihuollon toimintayksiköt. Näihin sisältyvät tehostetun palveluasumisen yksiköt tai laitoshoidon antavat sosiaalihuollon yksiköt, lastensuojelulaitos sekä ensi- ja turvakoti.

1.5.1 Tehostetun palveluasumisen yksiköt (ympäri vuorokautinen palveluasuminen) tai laitoshoidon (laitospalvelua) antavat sosiaalihuollon yksiköt

Tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon käsitteet ja palvelualueet ovat ennen 1.1.2023 sisältyneet sosiaalihuoltolakiin (1301/2014). Vuoden 2023 alusta lukien sosiaalihuoltolaki on muutettu siten, että tehostetun palveluasumisen termi on muutettu ympärivuorokautiseksi palveluasumiseksi ja laitoshoidon termi laitospalveluksi. Terveysuojelulain nojalla ilmoitusvelvollisia kohteita ovat siten sosiaalihuoltolain mukaiset ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköt sekä sosiaalihuoltolain mukaiset laitospalvelut.

Sosiaalihuoltolaki sovelletaan hyvinvointialueen sosiaalihuoltoon. Hyvinvointialueet voivat myös ostaa sosiaalipalveluja yksityisiltä palveluntuottajilta kuten yrityksiltä, järjestöiltä tai säätiöiltä. Terveysuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus koskee sekä julkisia että yksityisiä toimijoita. Sosiaalihuollon erityislainsäädännössä on lisäksi tarkempia säännöksiä koskien ympärivuorokautista palveluasumista sekä laitospalveluja.

Ympäri vuorokautisesta palveluasumisesta on säädetty sosiaalihuoltolain 21 c §:ssä. Sen mukaan ympärivuorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa hoivakodissa, palvelukodissa tai vastaavassa asumisyksikössä, jossa henkilöllä on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa hän saa asumisyksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa. Ympäri vuorokautista palveluasumista järjestetään siis henkilölle, joka tarvitsee päivittäin vuorokaudenajasta riippumatta jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa tai vaativaa ammatillista hoitoa.

Sosiaalihuoltolaissa on säädetty myös muista asumispalveluista. Nämä palvelut eivät kuitenkaan ole terveysuojelulain nojalla ilmoitusvelvollisia toimintoja. Sosiaalihuoltolain perusteella voidaan ympärivuorokautisen palveluasumisen lisäksi tarjota tuettua asumista (21 a §) tai yhteisöllistä asumista (21 b §).

Tuetulla asumisella tarkoitetaan itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella. Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan puolestaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa.

Koska vain ympärivuorokautinen palveluasuminen on terveydensuojelulain perusteella ilmoituksenvaraista toimintaa, toiminnanharjoittajalta tulee tarvittaessa kysyä, onko toiminnassa kyse sosiaalihuoltolain mukaisesta ympärivuorokautisesta palveluasumisesta vai ei. Sosiaalihuoltolain perusteella eri asumispalveluja voidaan järjestää myös samassa rakennuskokonaisuudessa. Samaan rakennuskokonaisuuteen kuuluvissa tiloissa voidaan siis järjestää sekä yhteisöllistä asumista että ympärivuorokautista palveluasumista. Tällöin toimipaikasta tehdään yksi terveydensuojelulain mukainen ilmoitus, mutta vain ympärivuorokautinen palveluasuminen on suunnitelmallisen valvonnan piirissä.

Laitospalveluista on säädetty sosiaalihuoltolain 22 §:ssä. Sen mukaan sosiaalihuollon laitospalveluilla tarkoitetaan hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen järjestämistä muussa kuin 21 c §:ssä tarkoitettussa jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä (ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä). Laitospalveluja voidaan järjestää lyhytaikaisesti tai pitkäaikaisesti, päivisin, öisin tai ympärivuorokautisesti. Pitkäaikainen hoito ja huolenpito voidaan toteuttaa laitoksessa vain, jos se on henkilön terveyden tai turvallisuuden kannalta perusteltua, taikka siihen on muu laissa erikseen säädetty peruste.

1.5.2 Lastensuojelulaitos

Lastensuojelulaitoksista on säädetty lastensuojelulaissa (417/2017). Lain 57 §:n mukaan lastensuojelulain mukaisia lastensuojelulaitoksia, joissa voidaan järjestää lapsen sijaishuoltoa sekä lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena, ovat lastenkodit ja koulukodit sekä muut näihin rinnastettavat lastensuojelulaitokset. Muita lastensuojelulaitoksia ovat esimerkiksi vastaanottokodit ja nuorisokodit.

Terveydensuojelulain perusteella ainoastaan lastensuojelulaitokset ovat ilmoitusvelvollisia. Lastensuojeluyksiköiden nimen yhteydessä saatetaan käyttää ”perhekoti”-nimitystä. Yksikön nimestä ei voi suoraan päätellä, onko kysymyksessä laitos vai perhekoti. Terveydensuojelulain 13 §:n ilmoitusvelvollisuutta määritettäessä tarkastellaan toiminnan luonnetta. Tarvittaessa toiminnanharjoittajalta voi pyytää lisätietoja kohteesta ja toiminnan luonteesta, jos ilmoituksen perusteella jää epäselväksi, onko kyseessä lastensuojelulaitos vai ei.

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun tai sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona tai muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Hyvinvointialue tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. Ammatillista perhehoitoa annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun laissa (922/2011) tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa.

1.5.3 Ensi- ja turvakoti

Ensikoti on paikka, jossa tuetaan perheitä vanhemmuudessa ja elämänhallinnassa. Äiti voi tulla ensikotiin odotusaikana tai pienen vauvan kanssa. Myös isä voi asua ensikodissa. Asumisaika sovitaan perheen tarpeiden mukaan.

Turvakoti on ympärivuorokautinen, asiakkaalle maksuton kriisityön yksikkö, johon lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeva henkilö tai perhe voi mennä oma-aloitteisesti tai viranomaisen tai muun tahon ohjaamana, tarvittaessa myös nimettömänä.

1.5.4 Esimerkkejä

Alla olevassa taulukossa 4 jaotellaan sosiaalihuollon mukaisia toimintoja terveysuojelulain 13 §:n nojalla ilmoitusvelvollisiin toimintoihin sekä toimintoihin, joista ei vaadita ilmoitusta. Taulukon mukainen ilmoitusmenettely koskee kaikkia, sekä julkisia että yksityisiä sosiaalihuoltolainsäädännön piiriin kuuluvia toimintoja. Terveys- ja huollon yksiköt eivät ole terveysuojelulain mukaisia ilmoituksenvaraisia kohteita.

Taulukko 4. Seuraavassa taulukossa esitetään esimerkkejä jatkuvaa hoitoa antavista sosiaalialan laitoksista sekä niiden ilmoituksenvaraisuudesta.

Sosiaalihuollon toimintayksikkö	Terveysuojelulain 13 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen <ul style="list-style-type: none"> henkilöille, jotka tarvitsevat päivittäin vuorokauden ajasta riippumatta jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa tai vaativaa ammatillista hoitoa voi olla pitkäaikaista tai lyhytaikaista (tilapäistä tai säännöllisesti toistuvaa) 	Kyllä
Laitospalvelu <ul style="list-style-type: none"> hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen järjestämisestä muussa kuin ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä voidaan järjestää lyhytaikaisesti tai pitkäaikaisesti päivisin, öisin tai ympärivuorokautisesti Huom. Jos terveydenhuollon yksikkö, ei valvota terveysuojelulain nojalla 	Kyllä
Ensi- ja turvakodit <ul style="list-style-type: none"> ympäri vuorokautista tuettua asumista 	Kyllä
Lastensuojelulaitokset <ul style="list-style-type: none"> lastenkodit koulukodit muut näihin rinnastettavat lastensuojelulaitokset 	Kyllä
Perhehoito <ul style="list-style-type: none"> hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona toimeksiantosopimuksella (hyvinvointialue/perhehoitaja) kohderyhmänä esim. lapset, vanhukset tai vammaiset 	Ei
Ammatillinen perhehoito <ul style="list-style-type: none"> sosiaalihuollon toimintayksikkö, jossa hoitajaperhe myös asuu perhehoidon ja laitoshoidon väliin sijoittuva sijaishuoltomuoto 	Ei
Tuettu asuminen <ul style="list-style-type: none"> itsenäisen asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla 	Ei
Yhteisöllinen asuminen	Ei

- hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettö-
mässä ja turvallisessa asumisyksikössä
ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssa-
käymistä edistävää toimintaa
- ei ympärivuorokautista hoitoa

1.6 Liitteen kohta 5: Solariumpalvelu, ihoa rikkova toiminta ja erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola

Terveysuojelulain liitteen kohdan 5 mukaan ilmoitusvelvollisia toimintoja ovat solariumpalvelu, ihoa rikkova toiminta ja erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola.

1.6.1 Solariumpalvelu

Solariumpalvelu on ilmoitusvelvollista toimintaa. Säteilylain (859/2018) 15 §:n 3 momentin mukaan kunnan terveysuojeluviranomainen tarkastaa terveysuojelulain mukaisen valvontansa yhteydessä myös säteilylain 173 §:ssä määritellyt asiat. Terveysuojeluviranomaisen tulee toimittaa tarkastuskertomuksen jäljennös tai vastaavat tiedot Säteilyturvakeskukselle.

Ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on saada terveysuojeluviranomaisten tietoon ne toiminnanharjoittajat, jotka tarjoavat solariumpalveluja. Solariumpalveluun liittyy ultraviolettisäteilyyn liittyvän riskin lisäksi myös hygieniaan liittyvää valvontatarvetta.

1.6.2 Ihoa rikkova toiminta

Terveysuojelulain mukaan ihoa rikkova toiminta on ilmoitusvelvollista. Ihoa rikkovia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- tatuointipalvelu
- lävistyksen (lukuun ottamatta kultasepäntuotteiden ja vastaavien ampu-
malla korviin tehtävät korvien rei'itykset)
- verikuppaus
- akupunktio

- viiltoihin sekä pistoksiin perustuvat hoidot
- hirudoterapiahoito eli iilimatohoito
- kestopigmentoinnit (esim. huulten ja kulmien rajausta)
- microblading
- mikropigmentointi

Pistoksiin perustuviin hoitoihin luetaan esimerkiksi täyteainepistokset. On kuitenkin syytä huomata, että botuliinitoksiinihoitojen antaminen on vaativaa lääketieteellistä osaamista edellyttävä toimenpide ja katsotaan tämän vuoksi terveydenhuollon toiminnaksi. Ilmoitusvelvollisuus ei koske terveydenhuollon toimintaa, joten botuliinitoksiinipistoksista ei tehdä terveydensuojelulain mukaista ilmoitusta. Myös viiltoihin perustuvat hoidot voivat olla terveydenhuollon toimintaa, jolloin niistä ei tehdä ilmoitusta. Terveydensuojelulaista ja terveydenhuollosta on kirjoitettu tarkemmin [luvussa 1.6.4](#).

Ihoa rikkovaksi menetelmäksi ei katsota esimerkiksi amerikkalaista parranajoa tai turkkilaista korvakarvojen polttamista, koska näissä palveluissa ei ole tarkoituksena rikkoa ihoa.

Ihoa rikkova toiminta on ilmoituksenvaraista siitä riippumatta, missä hoitoja annetaan. Myös kiertävien toiminnanharjoittajien tulee siis tehdä ilmoitus toiminnastaan. Ilmoitus tehdään toiminnanharjoittajan kotipaikkakunnalle. On tärkeää, että eri kuntien terveydensuojeluviranomaiset tekevät yhteistyötä keskenään, jotta tiedot välittyvät viranomaisille, joiden alueella toiminnanharjoittaja toimii.

1.6.3 Erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola

Terveydensuojelulain mukaan erityistä hygieniaa edellyttävät kauneushoitolat ovat ilmoitusvelvollisia. Lain esitöiden (HE 140/2021 vp) mukaan ilmoitusvelvollisia toimintoja ovat erillisessä toimipaikassa annettavat kauneushoitopalvelut, joihin liittyy terveydensuojelullisista valvontatarvetta esimerkiksi suuren infektioriskin vuoksi. Infektioriskin aiheuttajana voivat olla kontaminoituneet toimenpidevälineet, epähygieeniset työtavat tai toimenpidetilat. Ilmoitusvelvollisuuden määrittelyyn liittyy valvontayksikön harkintaa.

Erityistä hygieniaa edellyttävät kauneushoitolat ovat ilmoitusvelvollisia vain, mikäli niitä tarjotaan erillisessä toimipaikassa. Ne kauneushoitopalvelut, jotka eivät tapahdu erillisessä liiketilassa eivät ole ilmoitusvelvollista toimintaa. Ilmoitusvelvollisuuden voidaan tulkita koskevan nimenomaan kauneushoitolaa, ei yleisesti kauneushoitopalveluita. Tämän vuoksi kauneushoitolasta tehdään

yksi ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle siitä riippumatta, kuinka monta toiminnanharjoittajaa tilassa toimii. Esimerkiksi kiertävien kosmetologien ei tarvitse tehdä ilmoitusta toiminnastaan, jos he työskentelevät kauneushoitoloissa, joista on tehty jo ilmoitus. Ilmoituksen tekemisestä silloin, kun tilassa toimii useampi toiminnanharjoittaja, kerrotaan myös [luvussa 2.2](#).

Erillisillä toimitiloilla voidaan perinteisten kauneushoitoloiden lisäksi tarkoittaa kodin yhteydessä olevia erillisiä toimitiloja. Kodin yhteydessä olevat tilat katsotaan ilmoitusvelvollisiksi, mikäli ne ovat fyysisesti erillään asumistiloista. Esimerkiksi kodin vieressä oleva autotalli, joka on muutettu toimitilaksi, on ilmoitusvelvollinen. Myös muu kodin yhteydessä oleva asumiskäytöstä erillinen osa voidaan joissakin tapauksissa katsoa toimitilaksi. Toimitilan käsite ei välttämättä edellytä erillistä sisäänkäyntiä, mutta kaiken toiminnan tulee kuitenkin tapahtua selvästi erillään asuintiloista. Toiminnan tulee myös olla riippumatonta asuintiloissa tapahtuvasta toiminnasta. Harkintaa tehdään siitä näkökulmasta, muodostavatko tilat itsenäisen kauneushoitolan. Yksittäinen asuintiloissa sijaitseva kauneudenhoitopalveluille varattu huone ei yleensä täytä kauneushoitolan määritelmää.

Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle jää toiminta, jota harjoitetaan esimerkiksi kauppakeskuksen aulassa. Tällainen toiminta ei tapahdu erillisessä toimitilassa. Sen sijaan, jos erityistä hygieniää edellyttäviä kauneudenhoitotoimenpiteitä tarjotaan kampaamossa tai parturissa, tila täyttää kauneushoitolan määritelmän.

Kauneushoitoloiden ilmoitusvelvollisuus riippuu siitä, tarjotaanko niissä erityistä hygieniää edellyttäviä palveluja. Erityistä hygieniää ei ole tyhjentävästi selitetty terveydensuojelulain esitöissä (HE 140/2021 vp), vaan ilmoitusvelvollisuuden määrittelyyn liittyy valvontayksikön harkintaa. Kauneudenhoitoalalla syntyy myös jatkuvasti uusia palvelumuotoja, joten eri palveluita ei ole mahdollista tyhjentävästi määritellä. Hallituksen esityksessä on kuitenkin annettu joitain esimerkkejä palveluista, joista edellytetään ilmoituksen tekemistä sekä palveluista, joista ilmoitusta ei tehdä.

Hallituksen esityksen (HE 140/2021 vp) mukaan erityistä hygieniää edellyttäviä toimintoja ovat manikyyrien, pedikyyrien sekä muiden antamat kauneudenhoitopalvelut, kuten esimerkiksi kasvohoito sekä käsien ja jalkojen hoito.

Sen sijaan ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle on rajattu:

- tavanomaiset parturi- ja kampaamopalveluina annettavat hiustenleikkaus
- värjäys- ja parranajopalvelut

- hierontapalvelut ja vastaavat ihon alapuolisiin kudoksiin vaikuttavat hoidot
- kuivakuppaus ja
- sähköimpulssihoidot

Taulukko 5. Taulukossa on lueteltu esimerkinomaisesti kauneushoitoiloissa annettavia eri palveluja ja merkitty, onko toiminta erityistä hygieniää edellyttävää vai ei, eli onko toiminta ilmoitusvelvollista vai ei.

Tarjottava palvelu	Terveydensuojelulain 13 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus
Kynsihoidot (ml. rakenne-, geeli- ja akryylikynnet)	Kyllä
Kasvohoito	Kyllä
Jalkahoito	Kyllä
Kalapedikyyri (jalkahoito, joka tehdään eläviä kaloja sisältävässä altaassa)	Kyllä
Rentoutuskellunta (suola-altaat ja vastaavat)	Kyllä
Meikkaus	Ei
Amerikkalainen parranajo	Ei
Ripsien ja kulmien värjäys	Ei
Ripsien pidennykset	Ei
Ripsien taivutus	Ei
Kulmakarvojen nyppiminen ja muu muotoilu	Ei
Hieronta	Ei
Imukuppihieronta	Ei
Kuivakuppaus	Ei
Hypoxi-hoito	Ei
Hermoratahieronta	Ei
Lymfahieronta	Ei

1.6.4 Terveydensuojelulaki ja terveydenhuolto

Terveydenhuollon toiminta ei lähtökohtaisesti ole terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollista. Tästä poikkeuksena ovat sairaalat ja vuodeosastolliset terveyskeskukset, jotka ovat olleet ilmoitusvelvollisia toimipaikkoja 12.1.2023 lukien (kts. myös luku 1.9). Ilmoitus tehdään terveydenhuollon toimipaikoista kuitenkin ainoastaan terveydensuojelulain 19 b §:ssä säänneltyä ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinnan valvontaa varten. Muutoin toimipaikoilla ei ole ilmoitusvelvollisuuksia terveydensuojelulain nojalla.

Osa kauneudenhoitoon liittyvistä toimenpiteistä on sellaisia, että ne katsotaan aina terveydenhuollon toiminnaksi. Kun kyse on terveydenhuollon toiminnasta, toiminta ei ole terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollista. Terveydenhuollon toimintaa ovat vaativaa terveydenhuollon osaamista edellyttävät, terveydenhuollon ammattihenkilöiden oman koulutuksensa ja osaamisensa perusteella suorittamat toimenpiteet, kuten esteettisessä tarkoituksessa lääketieteellisin menetelmin suoritettavat toimenpiteet. Tällaisia ovat esimerkiksi botuliinitoksiinihoidot sekä kirurgiset toimenpiteet, kuten pienten jäsenten amputaatiot.

Lisäksi on olemassa hoitoja, joita voidaan antaa joko terveydenhuollon palveluna tai ns. vaihtoehtohoitona. Esimerkkinä terveydenhuollon ja terveydensuojelulain välisestä rajapinnasta voidaan mainita akupunktio. Akupunktio on terveydensuojelulain perusteella ilmoitusvelvollista vain silloin, kun kyse on vaihtoehtohoidosta eikä terveydenhuollon toiminnasta. Esimerkiksi lääkäri voi antaa akupunktiohoitoja vastaanotto toimintaansa sisältyvänä hoitomuotona ja kyseistä hoitoa pidetään tällöin terveydenhuollon toimintana. Toisaalta akupunktiota voidaan antaa myös vaihtoehtohoitona, jolloin hoidon antajan ei tarvitse olla terveydenhuollon ammattihenkilö, eikä lupaa toimintaan tarvita. Myös terveydenhuollon ammattihenkilö voi antaa hoitoa vaihtoehtohoitona. Näissä tilanteissa toimintaa ei kuitenkaan saa markkinoida terveydenhuollon toimintana, vaan asiakkaalle tulee tuoda selvästi ilmi, että kyse on ns. vaihtoehtohoidosta. Se, onko kyse terveydenhuollosta, riippuu siitä, onko kyseessä terveydenhuollon ammattihenkilö ja antaako hän hoitoa terveydenhuollon palveluna ja lääketieteellisellä perusteella.

Lähtökohtaisesti toiminnanharjoittajan tulee itse tietää, tarjoaako hän terveydenhuollon palveluita vai ei. Jos kuitenkin on epäselvää, katsotaanko palvelu terveydenhuollon toiminnaksi vai ei, toiminnanharjoittajan on perusteltua olla yhteydessä toimivaltaiseen terveydenhuollon lupaviranomaiseen. Myös terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa konsultoida toimivaltaista lupaviranomaisia. Terveydenhuollon lupa- ja valvontaviranomaisina toimivat aluehallintovirastot ja Valvira.

1.7 Liitteen kohta 6: Sellainen muu kuin 1–5 kohdassa tarkoitettu huoneisto ja laitos sekä sellaiset toiminnot, joista voi aiheutua niiden käyttäjämäärä tai luonne huomioon ottaen terveysthaittaa

Terveydensuojelulain liitteen 6 kohdan mukaan ilmoitusvelvollisia ovat myös sellainen muu kuin 1–5 kohdassa tarkoitettu huoneisto ja laitos sekä sellaiset toiminnot, joista voi aiheutua niiden käyttäjämäärä tai luonne huomioon ottaen terveysthaittaa. Ilmoitusvelvollisuus perustuu terveydensuojeluviranomaisen omaan harkintaan. Ilmoitusvelvollisuutta harkittaessa ilmoituksen tarve tulee suhteuttaa 1–5 kohdan mukaiseen ilmoitusvelvollisuuteen.

Esimerkiksi sellaisista yleisistä virkistymis-, kuntoutus- ja hieronta-altaista, jotka eivät ole ilmoitusvelvollisen toiminnon oheistoimintoina, voidaan edellyttää ilmoituksen tekemistä 6 kohdan perusteella (kts. [luku 1.3.3](#)).

1.8 Talousvettä toimittava laitos sekä muu talousveden otto ja käyttö

Terveydensuojelulain 18 §:n perusteella talousvettä toimittavan laitoksen, jolla on omaa veden tuotantoa tai käsittelyä, on haettava toimintansa hyväksymistä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta viimeistään 3 kuukautta ennen suunniteltua toiminnan aloittamista. Hyväksyntää edellytetään vain laitoksilta, joilla on omaa veden tuotantoa (vedenottamo) tai veden käsittelyä (veden käsittelylaitos).

Terveydensuojelulain 18 a §:ssä on sen sijaan säädetty niiden talousvettä toimittavien laitosten ilmoitusvelvollisuudesta, joita ei 18 §:n nojalla tarvitse hyväksyä. Pykälän mukaan toiminnanharjoittajan, joka ottaa talousvettä omilla laitteilla käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa, ja muun kuin 18 §:ssä tarkoitetun talousvettä toimittavan laitoksen, on tehtävä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle 13 §:ssä tarkoitettu ilmoitus. Yhteisessä käytössä olevan vedenottamon tai vesisäiliön omistajan on tehtävä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle vedenjakelualueesta 13 §:ssä tarkoitettu ilmoitus, jos vettä otetaan vedenkäyttäjien omilla laitteilla talousvetenä käytettäväksi yhteensä vähintään 50 henkilön tarpeisiin tai vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa.

Ilmoitusvelvollisuus koskee myös toiminnanharjoittajia, jotka ottavat vettä omasta kaivosta tai muusta vedenottamosta käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske omasta vedenottamosta omiin tarpeisiinsa vettä ottavia elintarvikehuoneistoja, koska näiden

ilmoitusvelvollisuudesta säädetään elintarvikelaissa (297/2021). Kunnan terveydensuojeluviranomainen saa elintarvikehuoneistojen talousveden säännölliseen laadun valvontaan liittyvät tiedot elintarvikelain mukaiselta valvontaviranomaiselta.

1.9 Terveydenhuollon toimintayksikkö

Terveydensuojelulain liitteen mukaan myös sairaalat ja vuodeosastolliset terveyskeskukset ovat ilmoitusvelvollisia. Näistä tehdään kuitenkin ilmoitus vain terveydensuojelulain 19 b §:ssä tarkoitettujen ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinnan valvontaa varten. Muilta osin toimipaikoilla ei ole ilmoitusvelvollisuuksia terveydensuojelulain nojalla.

2 Ilmoituksen tekeminen, kun toimintoja tai toiminnanharjoittajia on useita

2.1 Samalla toiminnanharjoittajalla useampi toiminto samassa toimipaikassa

On mahdollista, että yhdellä toiminnanharjoittajalla on yhdessä toimipaikassa useampi eri toiminto, joista osa voi olla terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollista ja osa ei. Toiminnanharjoittaja on velvollinen tekemään ilmoituksen kaikista terveydensuojelulain perusteella ilmoitusvelvollisista toiminnoista/toimipaikoista.

2.2 Samassa toimipaikassa toimii useampi toiminnanharjoittaja

Terveydensuojelulaissa ei ole erikseen säännelty ilmoituksen tekemisestä silloin, kun yhdessä toimipaikassa (samassa tilassa) toimii useita itsenäisiä toiminnanharjoittajia. Tällaiset toimijat voivat toimia esimerkiksi omilla toiminimillään (oma y-tunnus) ja kukin vastaa omasta toiminnastaan.

Terveydensuojelulain 13 §:n 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista kirjallinen ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle liitteessä lueteltujen toimipaikkojen tai toimintojen käyttöönotosta.

Suurin osa terveydensuojelulain liitteessä luetelluista ilmoitusvelvollisista kohteista koskee toimipaikan käyttöönottoa. Kun toimipaikasta on tehty ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle, tila tulee viranomaisen valvonnan piiriin. Näin on siitä riippumatta, miten monta toimijaa tiloissa toimii. Ilmoitusvelvollisista toimipaikoista tehdään vain yksi ilmoitus. Jos taas toimipaikan sijasta ilmoitusvelvollista on tarjottava palvelu, jokainen toiminnanharjoittaja tekee ilmoituksen toiminnastaan (esimerkiksi ihoa rikkova toiminta).

Esimerkiksi kauneushoitoloista ja liikuntatiloista tehdään yksi ilmoitus, vaikka tilassa toimisi useampia toiminnanharjoittajia. Myös esimerkiksi oppilaitoksen tiloja voivat käyttää useammat toimijat, mutta niistä tehdään vain yksi ilmoitus. Jos esimerkiksi ulkopuolisen järjestämä lasten kerho toimii koulun, päiväkodin, leikkipuiston tai nuorisotalon kanssa yhteisissä tiloissa, tästä ei edellytetä omaa ilmoitusta.

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto, Valvira

Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
PL 43, 00521 Helsinki
Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi

Puhelin 0295 209 111
kirjaamo@valvira.fi
valvira.fi